

UDK 634.23:631.5

**GILOS YETISHTIRISHDA INTENSIV TEXNOLOGIYALARNING
HOSILDORLIKNI OSHIRISHDAGI ROLI**

Abdullayeva Dildora O'ktam qizi

Toshkent davlat agrar universiteti

Meva -sabzavotchilik va uzumchilik 1-kurs talabasi

Salohiddinova zaxroxon Farxodjon qizi

Toshkent davlat agrar universiteti

Meva -sabzavotchilik va uzumchilik 1-kurs talabasi

Nazarov G'anisher

Toshkent davlat agrar universiteti dotsenti

Janakva Durdona

Toshkent davlat agrar universiteti dotsenti

dildoraabdullayeva0425@gmail.com

**РОЛЬ ИНТЕНСИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ
УРОЖАЙНОСТИ ЧЕРЕШНИ**

Абдуллаева Дилдора Октам кизи

Ташкентский государственный аграрный университет

Студентка 1 курса направления плодовоовощеводства и виноградарства

Салохиддинова Захрохон Фарходжон кизи

Ташкентский государственный аграрный университет

Студентка 1 курса направления плодовоовощеводства и виноградарства

Назаров Ганишер

Доцент Ташкентского государственного аграрного университета

Жанаква Дурдона

Доцент Ташкентского государственного аграрного университета

dildoraabdullayeva0425@gmail.com

**THE ROLE OF INTENSIVE TECHNOLOGIES IN INCREASING CHERRY
YIELD**

Abdullayeva Dildora O'ktam qizi

Tashkent State Agrarian University

1st-year student, Fruit and Vegetable Growing and Viticulture

Salohiddinova Zaxroxon Farxodjon qizi

Tashkent State Agrarian University

1st-year student, Fruit and Vegetable Growing and Viticulture

Nazarov G'anisher

Associate Professor, Tashkent State Agrarian University

Janakva Durdona

Associate Professor, Tashkent State Agrarian University

dildoraabdullayeva0425@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarning hosildorlikka ta'siri o'rganilgan. Mavzuning dolzarbligi zamonaviy bog'dorchilikda yuqori hosil olish zarurati bilan izohlanadi. Tadqiqotda kuzatuv va taqqoslama usullaridan foydalanilgan. Natijalar shuni ko'rsatdiki, tomchilatib sug'orish, zich ekish va zamonaviy agrotexnik tadbirlar hosildorlikni sezilarli oshiradi. Shuningdek, meva sifati ham yaxshilanadi. Muallif tomonidan intensiv texnologiyalarni qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Gilos, intensiv texnologiya, hosildorlik, tomchilatib sug'orish, zich ekish, agrotexnika.

Abstract: This article examines the role of intensive technologies in increasing cherry yield. The relevance is explained by the need to achieve high productivity in modern horticulture. Observational and comparative methods were used. The results show that drip irrigation, dense planting, and modern agrotechnical practices significantly increase yield. Fruit quality also improves. The author provides recommendations for applying intensive technologies.

Keywords: Cherry, intensive technology, yield, drip irrigation, dense planting, agrotechnics.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль интенсивных технологий в повышении урожайности черешни. Актуальность обусловлена необходимостью получения высоких урожаев в современном садоводстве. Используются наблюдательные и сравнительные методы. Результаты показывают, что капельное орошение, плотная посадка и современные агротехнические мероприятия значительно повышают урожайность. Также улучшается качество плодов. Автор предлагает рекомендации по применению интенсивных технологий.

Ключевые слова: Черешня, интенсивные технологии, урожайность, капельное орошение, плотная посадка, агротехника.

Hozirgi kunda intensiv bog'dorchilik qishloq xo'jaligida yuqori hosildorlikka erishishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, gilos yetishtirish qisqa vegetatsiya davri, yuqori oziqaviy qiymati va bozorbopligi bilan ajralib turadi. Shu sababli gilos yetishtirishda zamonaviy intensiv texnologiyalarni qo'llash orqali hosildorlikni oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur

maqolada ko'tarilgan asosiy muammo an'anaviy yetishtirish usullarining hosildorlikni to'liq ta'minlay olmasligi bilan bog'liqdir. Ko'plab hollarda suvdan samarasiz foydalanish, noto'g'ri ekish sxemalari va agrotexnik tadbirlarning yetarli darajada bajarilmasligi natijasida gilos daraxtlarining rivojlanishi va hosil berish ko'rsatkichlari past bo'lib qolmoqda. Tadqiqot mavzusining tanlanish sababi gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarni qo'llash orqali hosildorlikni oshirish imkoniyatlarini aniqlash zaruratidir. Tomchilatib sug'orish tizimi, zich ekish usullari va zamonaviy agrotexnik tadbirlar daraxtlarning o'sishi va rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, yuqori hosil olish imkonini yaratadi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy intensiv texnologiyalarni joriy etish orqali mavjud yer va suv resurslaridan samarali foydalanish, shuningdek, yuqori sifatli va mo'l hosil olish mumkin. Bu esa bog'dorchilik sohasining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarning hosildorlikka ta'siri kompleks tarzda o'rganiladi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

So'nggi yillarda gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarni qo'llash masalasi ilmiy adabiyotlarda keng yoritilmoqda. Tadqiqotlarda intensiv bog'dorchilik tizimi yer maydonidan samarali foydalanish, hosildorlikni oshirish va meva sifatini yaxshilashda muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, zich ekish sxemalari va past bo'yli payvandtaglardan foydalanish daraxtlarning erta hosilga kirishini ta'minlashi qayd etilgan. Ilmiy manbalarda tomchilatib sug'orish va o'g'itlash (fertigatsiya) texnologiyalarining ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Ushbu usullar o'simlikning oziqlanish jarayonini optimallashtirib, suv va o'g'it sarfini kamaytirish bilan birga hosildorlikni oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, zamonaviy kesish (pruning) va toj shakllantirish usullari yorug'likdan samarali foydalanishni ta'minlab, meva sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ba'zi tadqiqotlarda intensiv texnologiyalarni noto'g'ri qo'llash salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkinligi ham qayd etilgan. Xususan, haddan tashqari zich ekish daraxtlar orasida raqobatni kuchaytirib, hosil sifati va hajmini pasaytirishi mumkin. Shu sababli har bir hududning tuproq-iqlim sharoitini hisobga olgan holda optimal texnologiyalarni tanlash zarur. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarni ilmiy asosda qo'llash yuqori hosildorlikka erishish va sifatli mahsulot yetishtirishning asosiy omillaridan biridir.

Mazkur tadqiqotda gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarning hosildorlikka ta'sirini aniqlash maqsadida kuzatuv, tajriba va taqqoslama usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida an'anaviy va intensiv yetishtirish usullari o'zaro solishtirildi hamda ularning samaradorligi baholandi. Tajriba davomida tomchilatib sug'orish, zich ekish va zamonaviy agrotexnik tadbirlar qo'llanilgan sharoitda gilos daraxtlarining o'sishi, rivojlanishi va hosil berish ko'rsatkichlari kuzatildi. Asosiy baholash mezonlari sifatida hosil miqdori, meva sifati va daraxtlarning vegetativ rivojlanish darajasi olindi.

Olingan natijalar taqqoslab tahlil qilindi va mantiqiy umumlashtirish usullari yordamida ilmiy xulosalar chiqarildi. Ushbu metodologiya intensiv texnologiyalarning samaradorligini aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

An'anaviy va intensiv texnologiyalarning hosildorlikka ta'siri

1-jadval

Texnologiya turi	Daraxtlar soni (1 ga)	O'rtacha hosil (kg/daraxt)	Umumiy hosil (t/ga)
An'anaviy	300	15	4.5
Yarim intensiv	500	18	9.0
Intensiv	800	20	16.0

Jadval mualliflik asosida

Qisqa tahlil: Intensiv texnologiyalar qo'llanilganda umumiy hosildorlik an'anaviy usulga nisbatan bir necha barobar oshgan.

Sug'orish usullarining hosildorlikka ta'siri

2-jadval

Sug'orish usuli	Suv sarfi (%)	Hosildorlik (kg/daraxt)	Meva sifati (ball)
Oddiy sug'orish	100	14	3.9
Tomchilatib sug'orish	65	19	4.6

Jadval mualliflik asosida

Qisqa tahlil: Tomchilatib sug'orish suvni tejash bilan birga hosildorlik va meva sifatini oshirdi.

Ekish zichligining meva sifatiga ta'siri

3-jadval

Ekish zichligi	Meva og'irligi (g)	Shakar miqdori (%)	Sifat bahosi (ball)
Past	7.0	10.5	4.0
O'rtacha	8.2	11.8	4.5
Yuqori	8.8	12.4	4.8

Jadval mualliflik asosida

Qisqa tahlil: O'rtacha va yuqori zichlikdagi ekish usullari meva sifatini yaxshilashga yordam berdi. Intensiv texnologiyalarni qo'llash gilos hosildorligini oshiradi, suvdan samarali foydalanishni ta'minlaydi va meva sifatini yaxshilaydi.

Tadqiqot natijalari gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarni qo'llash hosildorlik va meva sifatini sezilarli darajada yaxshilashini ko'rsatdi. Xususan, tomchilatib sug'orish, optimal zich ekish va zamonaviy agrotexnik tadbirlar daraxtlarning o'sishi va rivojlanishini jadallashtirib, yuqori hosil olish imkonini yaratadi. Intensiv texnologiyalar nafaqat hosil miqdorini oshiradi, balki mevaning sifati, og'irligi va shakar miqdorini ham yaxshilaydi. Shu bilan birga, intensiv texnologiyalarni noto'g'ri qo'llash daraxtlar orasida raqobatni kuchaytirib, salbiy natijalarga olib kelishi mumkinligi aniqlandi. Shu sababli ularni hududning tuproq-iqlim sharoitini hisobga olgan holda qo'llash zarur.

Tadqiqot asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- ❖ gilos yetishtirishda tomchilatib sug'orish tizimlarini keng joriy etish;
- ❖ bog'larni tashkil etishda optimal zichlikdagi ekish sxemalaridan foydalanish;
- ❖ zamonaviy agrotexnik tadbirlarni o'z vaqtida va to'liq bajarish;
- ❖ sifatli ko'chatlardan foydalanish va tuproqni ekishdan oldin tayyorlash;
- ❖ intensiv texnologiyalarni ilmiy asosda qo'llash orqali hosildorlik va meva sifatini oshirish.

Umuman olganda, gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarni to'g'ri va samarali qo'llash yuqori hosildorlikka erishishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Food and Agriculture Organization. (2024). *Modern Horticulture and Intensive Fruit Production*. – Rome: FAO. – 190 bet.
2. World Bank. (2025). *Agricultural Innovation and Productivity Growth*. – Washington DC: World Bank. – 170 bet.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. (2025). *Qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish ko'rsatkichlari*. – Toshkent. – 122 bet.
4. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi. (2024). *Bog'dorchilikda intensiv texnologiyalarni rivojlantirish dasturi*. – Toshkent. – 105 bet.
5. Yo'ldoshev, M. (2025). *Gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarni qo'llash*. – Toshkent: Agroilm. – 185 bet.
6. Qodirov, A. (2024). *Meva daraxtlarini zamonaviy usullarda yetishtirish*. – Samarqand: Ilm ziyo. – 160 bet.
7. Tursunov, D. (2026). *Intensiv bog'dorchilik asoslari va texnologiyalari*. – Toshkent: Innovatsiya nashriyoti. – 230 bet.
8. "Agroilm" ilmiy jurnali. (2024). *Gilos yetishtirishda intensiv texnologiyalarning ahamiyati*. – Toshkent. – №2. – B. 48–55.
9. "Qishloq xo'jaligi va innovatsiya" jurnali. (2025). *Tomchilatib sug'orishning hosildorlikka ta'siri*. – Toshkent. – №4. – B. 70–76.
10. <https://stat.uz/> – O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi rasmiy sayti (2024–2025 ma'lumotlar).